

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу

Ключко Оксани Віталіївни „Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх менеджерів аграрного виробництва засобами сучасних інформаційно-комунікаційних технологій”,

подану на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність теми дисертаційної роботи.

Інноваційні шляхи розвитку суспільства можливо забезпечити лише сформувавши покоління людей, які мислять і діють по-інноваційному. Звідси значна увага до розвитку особистості, її комунікативних здібностей, здатності до засвоєння знань, самостійності у прийнятті рішень, критичності та культури мислення, розвитку інформаційних і соціальних компетентностей.

Поряд з традиційними методами і засобами управління інноваційним розвитком різних підсистем суспільства, зокрема й агропромислового сектору економіки України, достойне місце повинен зайняти проектний підхід. Не опанування цим підходом кадрами менеджменту організацій, його методами і засобами, що сьогодні досить помітно поширені у світовій практиці формування та управління проектами і програмами розвитку різних систем, буде суттєво заважати реалізації інноваційних процесів, у тому числі й в агропромисловому виробництві, знижувати ефективність реалізації (тут і далі – у деякому попередньо визначеному розумінні) тих з них, які вже здійснюються.

Саме проектний підхід орієнтує менеджмент на розкриття специфіки і розроблення шляхів щодо організації, планування, керівництва, координації людських і матеріально-технічних ресурсів проекту протягом його життєвого циклу. Ці шляхи у своїй системній сукупності спрямовуються на цілі проекту, на досягнення його визначених кінцевих результатів по складу і обсягах робіт, вартості, часу, якості.

Формування кадрового корпусу менеджерів аграрного виробництва нового покоління із складу висококваліфікованих і спеціально підготовлених (на основі сучасних і перспективних здобутків теорії і практики навчання, прогресивних управлінських технологій, сучасних методів організації праці) фахівців, демократичні механізми призначення кадрів менеджменту та їхнє просування в ієрархії управління агропромисловим комплексом України є фундаментальною передумовою успіху сучасного прогресивного розвитку як самого агропромислового комплексу, так і України в цілому.

В Україні розвивається мережа закладів світи, що готують менеджерів-професіоналів, які здатні ефективно застосовувати комп'ютерні засоби автоматизації менеджерської праці. Все частіше до цих засобів звертаються ті керівники і спеціалісти, які бажають отримати високі результати менеджменту, суттєво підвищити ефективність управлінських рішень, інвестицій, мінімізувати їх ризики, забезпечити і витримати високу конкуренцію на ринках капіталів, товарів і послуг, зокрема на ринках агропромислової продукції.

Отже сучасний менеджмент виступає у реальній практиці, з одного боку, як засіб, як ефективний інструмент управління функціонуванням і розвитком аграрного сектора економіки України, а з іншого – представляється як сучасна галузь знань, як предмет вивчення, як цінність, як сукупність компетентностей тих, хто покликаний створювати, забезпечувати функціонування та розвивати агропромислові виробництва, а також навчати цьому.

Поряд з розвитком методології менеджменту, відповідної підготовки управлінських кадрів, які здатні і достатньо мотивовані щодо її практичного ефективного застосування, суттєвий вплив на розвиток менеджменту, як інструмента підвищення ефективності управлінської діяльності, відіграє розвиток інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), їх методів і засобів.

На сучасному етапі розвиток теорії і розширення практики застосування цих методів, технологій і засобів проявляється у першу чергу в напрямі

покращення їх користувацьких властивостей – функцій, параметрів і спектру інструментів, що пропонуються: охоплюється автоматизацією все більша кількість функцій управління, що реалізуються менеджментом, підвищується їх якість і поглиблюється взаємозв'язок; користувачам ІКТ-систем менеджменту надається більш широкий спектр сервісів; підвищуються процесуальні (об'єми пам'яті, що застосовується, швидкість опрацювання даних тощо) і відображуючи характеристики (багатоколірна і багатовимірною динамічна графіка, засоби мультимедіа, мультіекрани, інтерактивні засоби тощо) програмно-технічних комп'ютерних комплексів ІКТ-систем менеджменту (як фізично визначених, так і віртуальних); розширюються можливості колективної, у тому числі віддаленої взаємодії менеджерів різного організаційного рівня, прийняття ними у цьому режимі узгоджених рішень (експертні, у тому числі багаторівневі системи, телемости, відео конференції тощо); до складу комп'ютерних засобів автоматизації менеджерської праці вводяться засоби телекомунікацій і дистанційної взаємодії, в тому числі мобільно орієнтовані бездротові засоби комунікацій, що використовують локальні і корпоративні мережі, глобальну мережу Інтернет та сервіси хмарної ІКТ-інфраструктури.

Незважаючи на те, що ці проблеми неперервно досліджується як в Україні, так і за її межами, їх розв'язанню присвячено багато науково-методичних праць, проте дослідження цих проблем в контексті професійної підготовки майбутніх менеджерів аграрного виробництва, що базується на компетентнісному підході та широкому використанні в процесі підготовки ІКТ, досліджена ще недостатньою мірою.

Здійснене О.В. Ключко дослідження спрямовано на розв'язання зазначеної проблеми і зумовлено, насамперед, об'єктивною потребою підвищення якості та ефективності професійної підготовки майбутніх менеджерів аграрного виробництва. Для розв'язання зазначеної проблеми

авторка обирає чотири магістральних шляхи, що досліджуються в дисертації і винесені на захист.

Перший з них передбачає суттєве поглиблення ІКТ-підготовки головних учасників навчально-виховного процесу – студентів і викладачів, до ефективного використання ІКТ. Другий полягає у розробленні на основі SMART-підходу моделі функціонування електронних освітніх ресурсів (ЕОР) метадисципліни та їх освітньому застосуванні передусім, мережному. Третій – у визначенні педагогічних умов ефективної реалізації навчання у педагогічних системах професійної підготовки майбутніх менеджерів аграрного виробництва та створенні визначених умов через формування певного складу і структури комп'ютерно орієнтованого навчального середовища, як складника педагогічної системи. Четвертий із цих магістральних шляхів, завдяки коректному застосуванню в процесі підготовки компетентісного підходу, забезпечує проектування статичної і динамічної будови методичної системи навчання таким чином, аби навчальні результати студентів спрямовувалися на формування у них здатності до практичного застосування набутих в процесі навчання знань, умінь і навичок.

Зважаючи на викладене вище, тему дисертаційного дослідження О.В. Ключко „Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх менеджерів аграрного виробництва засобами сучасних інформаційно-комунікаційних технологій”, яка саме і присвячується дослідженню перерахованих проблем, верифікації отриманих теоретичних результатів, впровадженню їх в освітню практику університетів, можна визнати актуальною, а її розроблення – своєчасним.

Дисертація виконана у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського.

Актуальність теми дисертації підтверджується також тим, що її дослідження безпосередньо пов'язане з проведенням у Вінницькому

національному аграрному університеті науково-дослідних робіт: «Теоретико-методичні основи забезпечення професійної підготовки майбутніх фахівців аграрного профілю у ВНЗ I-IV рівнів акредитації» (Державний реєстраційний номер 0112U006697), «Моделі та методи управління логістичними системами агропромислового комплексу» (Державний реєстраційний номер 0112U003865), «Розробка та дослідження механізмів управління динамікою економічного розвитку агропромислового комплексу» (Державний реєстраційний номер 0112U003866), у виконанні яких брала участь авторка даного дослідження.

Тема дисертації затверджена вченою радою Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (протокол № 12 від 26 червня 2013 р.) та узгоджена у Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 3 від 23 березня 2014 р.).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Ця ступень є достатньою і забезпечена обраною методологічною базою дослідження, коректним застосуванням комплексу взаємодоповнюючих методів дослідження та проектування систем: теоретичних, синтезу, концептуалізації, емпіричних та математичної статистики, зокрема, використанням кластерного аналізу, методу аналізу ієрархій та ін.

Основні наукові положення, завдання дисертації і концептуальні підходи дослідження досить повно обґрунтовані та побудовані на сучасних наукових знаннях про базові закони і принципи педагогіки, психології, інформатики, менеджменту, про зміст і технології управлінської діяльності в сучасному аграрному виробництві, про методи побудови методичних систем навчання та підходи щодо впровадження педагогічно виважених інновацій в освітню практику.

Вірогідність одержаних результатів, повнота їх викладу в опублікованих працях.

В роботі з достатньою чіткістю визначаються об'єкт, предмет, мета дослідження та формуються завдання дослідження.

Вірогідність наукових положень, що наведені у дисертації, обумовлена достатньо чіткою постановкою та комплексним підходом до вирішення завдань дослідження, методологічною обґрунтованістю його вихідних положень, що підтверджується результатами практичної перевірки і забезпечується коректним опрацюванням отриманих експериментальних даних, їх кількісним і якісним аналізом та виваженою інтерпретацією й таблично-графічною ілюстрацією, що надає отриманим науковим результатам роботи необхідної переконливості і практичної спрямованості.

Експериментальна частина дослідження та впровадження його результатів в освітню практику здійснювалася у низці університетів України: Львівському національному аграрному університеті (довідка № 01-35-03-33 від 26.02.2018 р.), Житомирському національному агроекологічному університеті (довідка № 197 від 19.02.2018 р.); відокремленому підрозділі національного університету біоресурсів і природокористування України «Боярський коледж екології і природних ресурсів» (довідка № 30 від 21.02.2018 р.); Уманському національному університеті садівництва (довідка № 01- 10/304 від 06.03.2018 р.); Інституті професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України (довідка № 02-15/66 від 12.02.2018 р.); Державній установі «Науково-методичний центр інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності вищих навчальних закладів «Агроосвіта» (довідка № 58 від 08.02.2018 р.); Вінницькому національному аграрному університеті (довідка № 12-48-1674 від 16.06.2014 р.).

Отримані в дисертації результати протягом 2005-2018 років оприлюднено та обговорено на 39 міжнародних та всеукраїнських наукових, науково-практичних та науково-методичних конференціях, що проходили як в Україні, так і за кордоном, та на науково-методичних семінарах, що проводилися у Вінницькому національному аграрному університеті та Вінницькому державному педагогічному університеті ім. Михайла Коцюбинського.

Ці результати з необхідною повнотою викладено у 69 публікаціях, з них 1 одноосібна монографія, 3 колективних монографії, 2 навчальних посібники, 20 статей у фахових виданнях України, 5 статей у зарубіжних виданнях, 36 статей у збірниках матеріалів наукових конференцій та інших виданнях, проектах 2 навчальних програм.

Матеріали кандидатської дисертації О.В. Ключко „Прикладна спрямованість навчання інформатики студентів вищих аграрних навчальних закладів”, що була захищена у 2004 році зі спеціальності 13.00.02 – Теорія і методика навчання інформатики, в її докторській дисертації не використовувалися.

Ознайомлення зі змістом публікацій О.В. Ключко свідчить про повноту викладу основних результатів дисертації, які одержав здобувач, у наукових фахових виданнях, що відповідає п.12 „Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника”.

Структура та обсяг дисертації.

Дисертаційна робота складається зі вступу, п’яти розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел, що включає (648 найменувань, з них 153 іноземними мовами), та 68 додатків на 230 сторінках. Загальний обсяг дисертації складає 689 сторінок друкованого тексту, з них 406 сторінок – основний текст. Робота містить 30 рисунків та 24 таблиці.

Оформлення дисертації в цілому відповідає чинним вимогам.

Аналіз змісту дисертаційного дослідження

У дисертаційній роботі чітко з'ясовано стан досліджуваної проблеми, визначено основні чинники, що стримують позитивну динаміку розвитку інформаційних компетентностей майбутніх менеджерів аграрного виробництва у процесі їх професійної підготовки з широким використанням ІКТ-засобів. На основі аналізу визначених чинників, аналізу результатів досліджень вітчизняних і зарубіжних науковців, досвіду практичного застосування сучасних ІКТ-засобів у процесі професійної підготовки майбутніх менеджерів аграрного виробництва (ММАВ) виявлено суперечності, подолання яких сприятиме підготовці фахівців відповідного рівня: зниження рівня опанованих фундаментальних знань; невідповідність між високими вимогами до студентів щодо їхніх знань, умінь, навичок у галузі сучасних ІКТ та низьким рівнем підготовки студентів з даного напрямку; невідповідність між рівнем інформатичної підготовки майбутніх фахівців та динамікою розвитку й масштабами застосування сучасних ІКТ у аграрному виробництві. Виходячи з цього, окреслено власну наукову позицію автора.

В основу досягнення мети та розв'язання завдань дослідження покладено взаємопов'язані концепти, що визначають її сутність, розкривають напрями забезпечення позитивної динаміки розвитку компетентностей ММАВ шляхом формування достатнього та високого рівнів складників інформаційної компетентності, що є необхідною передумовою успішної фахової діяльності менеджерів в сучасних реаліях розбудови інформаційного суспільства. Згідно до мети та концепції дослідження сформульовано загальну гіпотезу, конкретизовані часткові гіпотези.

Наукова новизна одержаних у процесі дослідження результатів презентує значний обсяг опрацьованих джерел, проведених теоретичних та експериментальних досліджень, висунутих оригінальних ідей, запропонованих

креативних підходів, що впроваджені у теорію і практику професійної підготовки ММАВ з використанням сучасних ІКТ-засобів.

У дисертації ґрунтовно схарактеризовано сучасні ІКТ-засоби, що можуть бути застосовані у процесі професійної підготовки ММАВ, відповідно до сучасного етапу розвитку інформаційного суспільства уточнено поняття інформаційно-комунікаційна технологія, сучасна інформаційно-комунікаційна технологія.

У результаті різнобічного аналізу процесу професійної підготовки ММАВ з використанням сучасних ІКТ-засобів, особливостей їх майбутньої професійної діяльності, вимог до компетентностей ММАВ, зокрема до інформаційної компетентності ММАВ у сучасних умовах розвитку інформаційного суспільства, дисертанткою розроблено й обґрунтовано концептуальну модель професійної підготовки ММАВ з використанням сучасних ІКТ-засобів та урахуванням можливих трансформаційних процесів, а також науково-методичну систему професійної підготовки ММАВ з використанням сучасних ІКТ-засобів, педагогічні умови професійної підготовки ММАВ з використанням сучасних ІКТ-засобів, модель функціонування інтегрованих ЕОР метадисципліни в умовах «інформаційного вибуху».

На підставі отриманих результатів дослідження – структури системи інформаційної культури, інформаційної компетентності, що повинні бути сформовані у фахівця з менеджменту в умовах інформатизації суспільства, дисертанткою: уточнено поняття інформаційної культури й інформаційної, інформатичної, інформаційно-технологічної, інформаційно-комунікаційної компетентностей менеджера аграрного виробництва; вдосконалено критерії, показники та рівні оцінювання сформованості складників інформаційної компетентності ММАВ у закладах вищої освіти; визначено структуру, зміст

навчально-методичного комплексу дисциплін інформатичного циклу з метою професійної підготовки ММАВ.

Цілком коректно, на основі проведеного дисертанткою теоретичного та емпіричного дослідження, визначено педагогічні умови, що спрямовані на досягнення мети дослідження та забезпечують реалізацію розробленої науково-методичної системи професійної підготовки ММАВ з використанням сучасних ІКТ-засобів. Такий підхід, спираючись на цілеспрямовану організацію освітнього процесу, забезпечує позитивну динаміку розвитку компетентностей ММАВ шляхом формування достатнього та високого рівнів складників інформаційної компетентності ММАВ.

Істотним внеском О. В. Клочко в теорію і практику інформатизації освітнього середовища навчання є розроблена модель функціонування ЕОР метадисципліни в умовах «інформаційного вибуху», що сприятиме педагогічно виваженому формуванню умов ефективної професійної підготовки, забезпеченню неперервності навчання, рівного доступу до освітніх ресурсів, можливостей реалізації індивідуальних шляхів пізнання.

Основна ідея розробки даної моделі полягає у тому, що її склад і структура мають бути побудованими, спираючись на принципи будови складних відкритих систем, які перебувають у процесі розвитку та трансформації, принципах синергетичної взаємодії та враховувати умови «інформаційного перевантаження», взаємообміну даними зі світовим інформаційним простором, глобальних процесів інформатизації; задоволення різнорівневих особистісних культурно-освітніх потреб студентів, здійснення в процесі навчання їхньої психолого-педагогічної підтримки, розвитку особистості та формування особистісних і професійних компетентностей, в освітній процес будуть впроваджені електронне навчання, хмарні сервіси, інтелектуальні системи, інформаційно-комунікаційні технології, техніко-технологічні інновації та ін.

В процесі дослідження авторкою сконцентовано увагу на методичних аспектах інформатизації освітнього процесу підготовки ММАВ з використанням сучасних ІКТ-засобів. Методичне забезпечення, що розробила та впровадила О. В. Ключко, заслуговує на увагу як інструмент забезпечення якісної професійної підготовки ММАВ, зокрема: програми (орієнтовні) дисциплін «Інформаційні системи та технології», «Методи оптимізації в економіці», навчально-методичні комплекси дисциплін «Інформаційні системи та технології», «Інформатика», «Управління інформаційними зв'язками», «Електронна комерція в менеджменті» та ін., навчальні посібники: «Методи оптимізації в економіці», «Інформаційні системи і технології управління організацією».

Важливим є те, що дисертантка акцентує увагу на впровадженні навчально-методичних комплексів, що є складниками ЕОР метадисципліни, та можуть бути реалізованими у SMART-комплексах навчальних дисциплін. Ці складники розроблені на основі SMART-підходу та реалізовані шляхом впровадження функціональної схеми інтелектуального алгоритму викладача, тьютора, функціональної схеми самонавчального алгоритму студента, самонавчального алгоритму студента, алгоритму роботи студента з навчальною дисципліною та самовдосконалювального інформаційного алгоритму.

У ході експериментального дослідження встановлено позитивну динаміку сформованості компетентностей ММАВ в експериментальних групах у процесі реалізації формувального-узагальнювального етапу педагогічного експерименту (2012-2017рр.), що підтверджує ефективність впровадження запропонованої моделі й застосування визначених педагогічних умов, які втілені у будові інформаційно-освітнього середовища професійної підготовки.

Здійснені статистичне опрацювання й аналіз результатів експериментального дослідження надають підстави для аргументованих

висновків дисертаційної роботи. Усе це забезпечує логічність і переконливість теоретичних положень, практичність результатів дослідження О.В. Ключко.

Тривалість і масштабність педагогічного експерименту, його багатоплановість, різноманітність і цілеспрямованість, ретельність опрацювання експериментальних даних з широким використанням методів математичної статистики дали можливість автору дисертаційного дослідження обрати раціональний шлях підтвердження гіпотези дослідження та вирішення поставлених в ньому завдань.

В цілому дані за результатами практичної перевірки, що опрацьовані коректно, дають підстави свідчити, що висунуті наукові положення дисертації дістали підтвердження, а запропоновані підходи, засоби та технології професійної підготовки майбутніх менеджерів аграрного виробництва та їх експериментальна перевірка й практична реалізація відповідають меті дослідження та її основним завданням. Це підтверджується наведеними в п'ятому розділі експериментальними даними та актами практичного впровадження результатів дослідження.

Зауваження до змісту дисертації.

Вважаю за необхідне висловити деякі зауваження до дисертації та побажання її автору:

1. Тему дисертаційного дослідження варто було б уточнити і подати, наприклад, у такому формулюванні: «Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх менеджерів аграрного виробництва за допомогою або з використанням ІКТ-засобів», маючи на увазі, що самі засоби не можуть здійснювати підготовку будь-кого, а термін «сучасні інформаційно-комунікаційні технології» на підставі матеріалів роботи не дозволяє зрозуміти як ці сучасні виділені з множини відомих, що широко і успішно застосовуються в сучасній практиці, проте в даній роботі не використовуються.

2. Мету дисертаційного дослідження краще було б подати, наприклад, у

такому формулюванні: «Теоретико-методичне обґрунтування комп'ютерно орієнтованої методичної системи професійної підготовки майбутніх менеджерів аграрного виробництва», що цілісно висвітлює освітній результат проведеного дослідження.

3. Вказуючи на протиріччя, що існують на рівні концептуалізації у наявному процесі професійної підготовки майбутніх менеджерів аграрного виробництва (ст.3 автореферату та у першому розділі дисертації), авторка вказує лише на ті з них, що існують між системою підготовки і соціальним замовленням суспільства. Проте на цьому ж рівні не менш важливими є протиріччя, що проявляються між системою підготовки та індивідуальними потребами конкретної людини щодо свого професійного становлення і розвитку, на які дисертантка не вказує.

4. В останні роки для забезпечення комп'ютерно-технологічної підтримки менеджменту були створені спеціальні комп'ютерні програмні системи, що утворюють функціональне ядро програмного забезпечення комп'ютерно орієнтованих систем менеджменту і які сьогодні активно та ефективно застосовуються, як на різних стадіях і етапах проектування систем менеджменту у конкретній предметній галузі, так і на більшості стадій та етапів реалізації процесів менеджменту. Серед таких систем варто назвати продукт фірми Microsoft *Microsoft Project 2000* та його подальші версії, що є сьогодні самою поширеною у світі системою планування проектів функціонування і розвитку; продукт фірми TimeLine Corporation *TimeLine 6.5* та його подальші версії; продукт фірми Spider Technologies Group *Spider Project*; продукт фірми WST Corporation *Open Plan*; а також широкий спектр інформаційно сумісних і функціонально спеціалізованих потужних і високоефективних комп'ютерних програмних продуктів фірми Primavera Systems, Inc. Через це, було б доцільно розглянути та проаналізувати в дисертації сучасні міжнародно визнані комп'ютерно орієнтовані інформаційні системи менеджменту та розробити

рекомендації щодо їх доцільного та ефективного застосування в Україні, як в освітніх системах з менеджменту, так і для забезпечення функціонування і розвитку аграрного виробництва, агропромислових підприємств різного масштабу і профілю.

5. У загальних висновках по роботі було би доцільно показати, як запропонована автором інноваційна комп'ютерно орієнтована методична система професійної підготовки майбутніх менеджерів аграрного виробництва відповідає новітнім завданням підготовки управлінського корпусу агропромислових кадрів, які, із свого боку, в найближчі роки мають забезпечити формування високотехнологічного та конкурентоспроможного на світових ринках аграрного сектора економіки України, що будуватиметься за парадигмами Економіки 4.0.

6. У зв'язку з тим, що за сучасних умов якісну професійну підготовку майбутніх менеджерів аграрного виробництва можливо здійснювати і широко здійснюється у відкритих педагогічних системах, коли учасники навчально-виховного процесу активно використовують інформаційні ресурси і сервіси освітньо-просторової компоненти відкритого електронного освітнього простору, в роботі було б доцільно проаналізувати специфіку побудови і функціонування відкритих методичних систем навчання, тобто відповісти на питання – як запропоновані методи, моделі, ЕОР, зокрема ті, що побудовані за SMART-підходом, та педагогічні технології формування професійних компетентностей майбутніх фахівців в процесі їхньої фахової підготовки відповідають принципам відкритої освіти, що відображають освітню парадигму рівного доступу до якісної освіти.

7. В тексті дисертації та автореферату зустрічаються окремі граматичні та синтаксичні помилки, невдалі висловлювання, наприклад, «в основу експериментального обґрунтування ефективності науково-методичної системи... було покладено *оптимальну* систему методів формування

інформаційної компетентності майбутніх фахівців...». Судячи з того, що дисертантка є автором навчальної програми з дисципліни і навчального посібника «Методи оптимізації в економіці» і тому добре розуміється в питаннях оптимізації, все ж використання терміну *оптимальний* відносно системи методів формування інформаційної компетентності майбутніх фахівців є некоректним, оскільки методи оптимізації при формуванні зазначеної системи в роботі не використовувалися, і, в принципі, вряд чи можуть бути доцільно застосовані.

Висновки по роботі.

Висловлені побажання і зауваження суттєво не знижують загальної позитивної оцінки проведеного О.В. Ключко наукового дослідження.

На основі аналізу дисертації, автореферату і публікацій здобувача вважаю, що дисертаційне дослідження Ключко Оксани Віталіївни „Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх менеджерів аграрного виробництва засобами сучасних інформаційно-комунікаційних технологій” є завершеним самостійним науковим дослідженням актуальної теми, яке виконано на достатньо високому теоретико-методологічному рівні. Зміст дисертації відповідає паспорту спеціальності, за якою вона подана на захист.

Висновки по розділах роботи та загальні висновки дисертації відповідають основному змісту дослідження, чітко сформульовані, співвіднесені із завданнями, послідовні та змістові.

Зміст автореферату ідентичний основним положенням дисертації та з необхідною повнотою відображає основний зміст, наукові положення і практичні результати дисертаційного дослідження.

Матеріали дослідження дають підстави для висновку, що поставлені автором завдання розв’язані, мета – здійснити теоретико-методичне

обґрунтування комп'ютерно орієнтованої методичної системи професійної підготовки майбутніх менеджерів аграрного виробництва, досягнута.

Дослідження має необхідну наукову новизну, теоретичне і практичне значення. Основні результати роботи впроваджені у низці вищих закладів освіти України.

Висновки й узагальнення, що отримані, навчально-методичний інструментарій, що застосовувався, збагачують дидактику вищої школи новими ідеями, положеннями і розробками в частині, яка стосується теоретико-методичних і практичних питань компетентісно орієнтованої підготовки менеджерів аграрного виробництва з широким використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

Результати дослідження можуть бути використані викладачами відповідних дисциплін для вдосконалення навчального процесу підготовки менеджерів аграрного виробництва та підвищення кваліфікації професорсько-викладацьких та керівних кадрів освіти.

Загальний висновок

За своєю актуальністю, змістом, вірогідністю, новизною й практичною значущістю отриманих результатів дисертаційна робота Ключко Оксани Віталіївни „Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх менеджерів аграрного виробництва засобами сучасних інформаційно-комунікаційних технологій”, відповідає вимогам пунктів 9, 11, 12, 13, 14 „Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника”, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, та іншим нормативним вимогам, що висуваються до дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора наук, а її автор заслуговує присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти.

Офіційний опонент –

доктор технічних наук, професор,

дійсний член НАПН України,

директор Інституту інформаційних технологій

і засобів навчання НАПН України

В.Ю. Биков